

ส่วนที่ ๔

การติดตามและประเมินผล

๔.๑. การติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์

การติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสมัย โดยดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ [แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑] ข้อ ๒๙ และตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๘๑๐.๓/ว ๖๐๔๖ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๑

๔.๒ การติดตามและประเมินผลโครงการ

การติดตามและประเมินผลโครงการ นอกจากจะอาศัยอำนาจตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. [แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑] ข้อ ๒๙ และตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๘๑๐.๓/ว ๖๐๔๖ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๑

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สันได้น้อมนำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนามากรอบแนวคิด และเครื่องมือ ในการติดตามและประเมินผลโครงการ นั่นคือ หลัก“อิทธิบาท ๔”

อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จ ตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า “อิทธิบาท” ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
๒. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น
๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสมัย ซึ่งจะวัดผลทั้งในระดับองค์กร ผู้บริหารท้องถิ่น และระดับเจ้าหน้าที่ผู้นำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ จนนำไปสู่ทางดับทุกข์หรือการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน โดยได้วางหลักการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาตามหลัก อิทธิบาท ๔ ดังนี้

ฉันทะ คือ สิ่งที่ตั้งใจที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาท้องถิ่น หรือผลแห่งการดับทุกข์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือผลของการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่ตรงจุดเกิดของปัญหา การเลือกใช้วิธีแก้ปัญหา ประชาชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งความสมดุลและความเหมาะสมกับปัญหาเป็นสิ่งที่สำคัญและละเอียดอ่อนมาก การแก้ไขปัญหาหนึ่งอาจมีผลกระทบสร้างปัญหาใหม่ขึ้นอีกปัญหาหนึ่งหรือมีผลต่อทำให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งนั่นหมายถึงการตัดสินใจที่นำแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาไปปฏิบัติ (ผู้บริหาร)

วิริยะ คือ ความพากเพียร การพัฒนาจำเป็นต้องมีความสม่ำเสมอและการพยายามในการดูแล และมีความตั้งใจ และสม่ำเสมอ ไม่ปล่อยให้สิ่งไม่ถูกต้องหรือสิ่งที่ผิดผ่านพ้นไปโดยนิ่งเฉย ปัญหาความเดือดร้อน บางอย่างสามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย แต่บางปัญหาจำเป็นต้องใช้เวลาและสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน และวิธีการที่สลับซับซ้อน และการแก้ไขปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่แก้ง่ายหรือยากจำเป็นต้องมีความเพียร สม่ำเสมอในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งนั่นหมายรวมถึงความจริงใจด้วยนั่นเอง

จิตตะ หมายถึงความไม่ทอดทิ้ง ซึ่งสอดคล้องกับ วิริยะที่นอกจากจะมีความพากเพียรแล้ว จำเป็นต้องตั้งใจ มุ่งมั่น และเอาจริงเอาจัง โดยไม่ทำให้ความเพียรพยายามทั้งหมดที่ได้ทุ่มเทมา ทั้งเวลาและทรัพยากรต้องสูญเปล่า การวัดผลจึงมุ่งไปที่ความเอาใจใส่ในการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง จำต้องมีการควบคุม การเอาใจใส่ คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนและผลประโยชน์ของทางราชการเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อทางราชการและประชาชนในภาพรวม

วิมังสา หมายถึงความสอดส่องในเหตุและผล การวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กำหนดหรือได้ลงมือปฏิบัติ ตามแผนพัฒนาก่อให้เกิดการดับทุกข์หรือการแก้ไขปัญหาว่ามีความเหมาะสม สมเหตุสมผลกับความทุกข์หรือปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนมากน้อยเพียงไร คຸ້ມคຸ້ມหรือไม่อย่างไร

อย่างไรก็ดีแนวทางและวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนานั้นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๒๙ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๓ ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา มีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา และดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาตามแนวทางและวิธีการที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนรายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น และคณะกรรมการพัฒนา พร้อมทั้งประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบในที่เปิดเผยภายในสิบห้าวันนับแต่วันรายงานผลและเสนอความเห็นดังกล่าวและต้องปิดประกาศไว้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวันโดยอย่างน้อยปีละสองครั้งภายในเดือนเมษายนและภายในตุลาคมของทุกปี

๔.๓ สรุปผลการพัฒนาท้องถิ่น

การวัดผลในเชิงปริมาณและคุณภาพ

เชิงปริมาณ

การวัดผลเชิงปริมาณที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สันได้ดำเนินการโดยใช้แบบสำหรับการวัดผลการติดตามและประเมินผลแบบการประเมินตนเอง และ ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผน (E-Plan) ในการวัดผล ซึ่งที่ผ่านมามีอยู่ในระดับพอใช้ โดยเฉลี่ยแล้วผลสำเร็จในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นจนนำไปสู่การปฏิบัติในร้อยละ ๖๐ ของโครงการทั้งหมด

เชิงคุณภาพ

การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สั่น ยังคงมุ่งเน้นทางด้านการพัฒนา ในยุทธศาสตร์ด้านสังคมเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ให้เกิดการพัฒนาในบนความพอเพียง พอประมาณ มีความ สอดคล้องอย่างมีเหตุผล อย่างสมดุล ภายใต้วินัยแห่งความรู้และเป็นอย่างมีคุณธรรมจรรยา ทั้งนี้มุ่งการพัฒนา ที่ไม่ทำลาย วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งมุ่งสร้างให้ชุมชนและท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสมัย เข้าไปสนับสนุนและขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามการพัฒนาด้าน ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสมัย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครือข่ายภายในชุมชนท้องถิ่น และภายนอก ท้องถิ่น

๔.๔ ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต

๔.๔.๑ ผลกระทบนำไปสู่ออนาคต

แผนพัฒนาท้องถิ่น ขาดความคล่องตัวเนื่องจากการแผนพัฒนาท้องถิ่นได้กำหนดรูปแบบให้เป็น รูปแบบการเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงแผนเป็นแบบยาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นซึ่งมีความเคลื่อนไหว ตลอดเวลา ทั้งปัจจัยด้านการเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ การกำหนดรูปแบบการเพิ่มเติมหรือ เปลี่ยนแปลงที่ต้องใช้เวลาและกระบวนการที่ยากจึงทำให้ปัญหาเร่งด่วน ไม่สามารถตอบสนองปัญหาความต้องการ ของประชาชนได้อย่างทันที่ ซึ่งอาจทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวมได้

๔.๔.๒ ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ผลจากการพัฒนา

๑) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรคำนึงถึงสถานะการคลังในการพิจารณาโครงการ/กิจกรรม ที่จะบรรจุในแผนพัฒนาถิ่น

๒) การพัฒนาท้องถิ่นตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อมุ่งสร้างความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น แต่ที่ผ่านมากกระบวนการพัฒนามักสร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคน ในท้องถิ่นที่เปลี่ยนไปนั้น ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันดีงามของคนใน ท้องถิ่นรวมทั้งมุ่งให้การพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามด้วย ซึ่งที่ผ่านมากองการบริหาร ส่วนตำบลสมัย ได้คำนึงถึงผลกระทบของการพัฒนาอันมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม จึงทำให้มีการ กำหนดทิศทางการพัฒนาโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้ที่ผ่านมามีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิประจำ ตำบลซึ่งมาจากภาคประชาชนในการตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว
